

МИХАЙЛУ АНДРІЙОВИЧУ ЖОВТОБРЮХОВІ – 115!

Валентина Орехова

ВЕЛИКА ШАНА ВЧЕНОМУ, ПЕДАГОГОВІ, БІБЛІОФІЛУ МИХАЙЛОВІ ЖОВТОБРЮХУ

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка шанує пам'ять видатного лінгвіста сучасності, доктора філологічних наук, колишнього багатолітнього працівника Інституту мовознавства імені О. О. Потебні, лауреата академічної премії імені Івана Франка Михайла Андрійович Жовтобрюха (1905–1995). До 115-ї річниці від дня народження цього неординарного вченого, а також до 105-літнього ювілею Полтавського педагогічного (1914–2019) та 105-ї річниці від дня заснування наукової книгозбірні вишу, якій 2015 року було присвоєно ім'я Михайла Андрійовича Жовтобрюха, в університеті започатковано нову інформаційно-бібліографічну серію – «Книжкові колекції», метою якої є розкриття унікальних фондів колекційних зібрань видатних особистостей науки та культури (10 колекцій), що містяться у фондах університетської бібліотеки.

Першим випуском цієї серії стало видання «Книжкова колекція Михайла Андрійовича Жовтобрюха: каталог», підготовлене за редакцією доктора філологічних наук, професора М. І. Степаненка. Його упорядкували В. В. Орехова, директорка бібліотеки, Н. М. Кузьміна, заступниця директорки бібліотеки, С. І. Козина, завідувачка відділу науково-методичної та культурно-просвітницької роботи, І. М. Лесунова,

Михайло Жовтобрюх (17.11.1905, с. Ручки нині Гадяцького району Полтавської області – 16.12.1995, м. Київ) – український мовознавець, доктор філологічних наук, професор, автор монографій та підручників, педагог

Зустріч М. А. Жовтобрюха зі студентами-філологами біля власного фонду в бібліотеці Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка. Фото, м. Полтава, 1980 р.

завідувачка відділу комплектування, наукового опрацювання документів та зберігання фондів. У вступному слові до видання, про яке йдеться, наголошено, що Михайло Жовтобрюх – «учений-славіст світового рівня, який опублікував понад 300 праць, талановитий педагог, який велику частину свого життя присвятив викладацькій роботі, уміло й впевнено вів майбутніх учителів-філологів у чарівний світ рідного слова, усеяв у їхні душі любов і пошану до рідної мови, до славного минулого нашої України, вихователь наукової молоді, який підготував 25 докторів і кандидатів філологічних наук, благословив багатьох дослідників-мовознавців на славі наукові звершення» [3, с. 7].

Михайло Андрійович Жовтобрюх – уродженець Полтавщини (с. Ручки Гадяцького району). Працю-

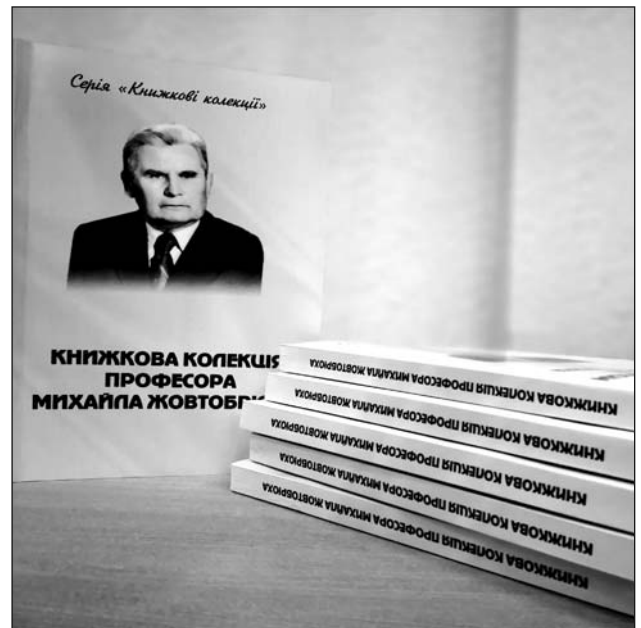
вати в рідному краї йому не випало, проте дружні зв'язки із землею праотців підтримував постійно: читав лекції для студентів місцевого педінституту, цікавився цим багатим на традиції освітнім закладом, виступав із доповідями на наукових конференціях, брав участь у творчих дискусіях, завжди допомагав і сприяв колегам та молодим науковцям.

Професор Жовтюрюх був справжнім поціновувачем книг, він зібрав велику бібліотеку. «Я все життя був поріднений з книгою, – пише вчений в одному з листів до краян. – Треба знаходити час для читання... Чарівний світ книги! Чи є щось чарівніше?...» [2].

У рік свого 70-ліття мовознавець подарував Полтавському педагогічному інституту власну книгозбірню й безмежно радів, що його скарб «служитиме людям» [2]. Ось уже понад сорок років бібліотека професора Жовтюрюха активно використовується в освітньому та науковому процесі, є найбільшою серед книжкових колекцій і міститься у фонді рідкісних та цінних видань університетської бібліотеки в окремій кімнаті «Колекція професора М. А. Жовтюрюха». Вона налічує понад 5 тисяч примірників, з-поміж яких наукові праці, періодичні видання, автореферати дисертацій. Звісно, у цій бібліотеці переважає філологічна література, проте є й цінні історичні джерела, книги, які висвітлюють важливі проблеми освіти, культури. Органічно доповнюють цей перелік мистецтвознавчі студії, українська та світова художня класика [1, с. 156]. Багато з подарованих видань стали бібліографічною рідкістю, мають вагомий історико-культурну цінність. Книги дбайливо збережені власником і навіть переплетені. На багатьох виданнях колекції стоїть особистий підпис ученого, а на звороті значної частини книг розміщено напис за зразком шрифту Острозької Біблії – «Екслібрис Михайла Жовтюрюха» [1, с. 157].

«Книжкова колекція Михайла Андрійовича Жовтюрюха: каталог» – це не тільки інформаційне, а й

наукове видання. У першому розділі його «Видатний мовознавець сучасності (Михайло Андрійович Жовтюрюх)», автором якого є Микола Степаненко, розміщено докладні відомості про життєвий шлях, педагогічну діяльність ученого, різновекторно схарактеризовано грані наукового доробку професора. Розлогу розповідь про особисту книгозбірню вченого представлено в публікації Валентини Орехової «Я маю велику приємність, що моя бібліотека служитиме людям». Ідеться, зокрема, про історію формування колекції в Полтавському педагогічному університеті, яка значно збагатила його фонд і нині є вагомою джерельною базою філологічної галузі. У розділі «Наукова спадщина професора Михайла Жовтюрюха» представлено творчий доробок ученого-лінгвіста. Він має такі підрозділи: «Друковані праці Михайла Жовтюрюха» (бібліографічний опис 61 праці), «Друковані праці, що вийшли у світ за редакцією Михайла Андрійовича Жовтюрюха» (42 праці). Загалом видання налічує 4579 позицій. Документи в межах розділу розміщені за українсько-російською абеткою. Бібліографічні описи джерел згруповані в

розділи за галузями знань: «Загальне мовознавство», «Видатні мовознавці», «Українська мова», «Білоруська мова», «Російська мова», «Літературознавство», «Поетична творчість», «Історія», «Культура», «Мистецтво», «Педагогіка», «Довідкові видання: енциклопедії, словники», «Художня література». До розділу «Видання іноземними мовами» ввійшли книги (224 примірники), написані англійською, болгарською, німецькою, польською, румунською, сербською, словацькою, французькою, чеською мовами. Чимало книг, журналів старанно переплетені власником. Це конвалюти (894 видань), їх подано за назвою першого видання із записом «Разом з кн.» або «Вместе

с кн.». 506 книг із дарчими написами, автографами вчених-філологів, які глибоко поважали й цінували Михайла Андрійовича. Їх представлено в бібліографічних описах книг. У розділі «Публікації про життєпис, науково-педагогічну діяльність М. А. Жовтобрюха» зібрано відомості про видатного вченого-лінгвіста, серед яких праці Надії Баландіної, Арнольда Гришенка, Любові Мацько, Миколи Степаненка, Тетяни Ніколашиної та інших. Завершує каталог розділ «Публікації про книжкову колекцію професора Михайла Жовтобрюха», де подано анотований бібліографічний опис публікацій про щедрий дарунок земляка.

Робота, пов'язана з упорядкуванням інформаційно-бібліографічної серії «Книжкові колекції», у

Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка триває.

Література

1. Орехова В. «Я маю велику приємність, моя бібліотека служитиме людям...». *Рідний край*. 2015. № 2 (33). С. 155–162.

2. Семенюченко М. Щедрий дар. *Зоря Полтавщини*. 1976. 12 груд.

3. Степаненко М. Видатний мовознавець сучасності (Михайло Андрійович Жовтобрюх). *Книжкова колекція Михайла Андрійовича Жовтобрюха : каталог*. / упоряд. В. В. Орехова, Н. М. Кузьміна, С. І. Козина, І. М. Лесунова. Полтава, 2019. С. 7–22.

ПРЕЗЕНТУЄМО НОВЕ ВИДАННЯ

Микола Костянтинівич Зеров (1890–1937) : бібліографічний покажчик (До 130-річчя від дня народження) / ПОУНБ імені І. П. Котляревського ; уклад. М. А. Федорова, Г. А. Дідусенко, Г. М. Білик, О. М. Малиш ; відп. за вип. Т. І. Зеленська, Л. М. Власенко. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2020. 188 с. (Серія «Письменники Полтавщини»).

Бібліографічний покажчик системно репрезентує прижиттєві й посмертні публікації видатного українського письменника й науковця, культурного діяча доби Розстріляного Відродження, жертви сталінських репресій Миколи Зерова, а також максимально охоплює наукові, публіцистичні, художні джерела про нього та його творчість. Це перше українське науково-бібліографічне видання такого типу. Книга приурочена 130-річчю від дня народження славетного земляка.

Покажчик зацікавить науковців, зокрема молодих дослідників художнього слова, педагогів, краєзнавців, культурологів, істориків, архівістів, бібліотекарів, а також широкі кола шанувальників літератури рідного краю.